

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 80— Cor.
Pe jumătate an . . . 40— .
Pe 3 luni . . . 20— .
Pe o lună . . . 7— .

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 100 franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi Nr. 1 a.

INSERTIUNILE

se primesc la administrație.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 1 Gor.
Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

Eșuarea tratativelor cu ministrul Jászi.

Tratativele cu ministrul Jászi n'au dus la nici un rezultat. Două zile au durat schimburile de idei, discuțiunile agitate între membrii Consiliului național român și trimisul guvernului maghiar, fără să reușească înțelegerea. D. Jászi principial se părea că acceptază dreptul poporului român din Ungaria și Transilvania de a dispune de sine, de viitorul său, dar din răspunsul ce l'a dat și pe care l'am publicat în întregime în numărul nostru de astăzi se vede limpede tendința de a stabili un compromis pe alte temeuri decât cele cuprinse în ultimatul nostru. Întâi de toate a căutat să convingă pe reprezentanții noștri, că ei nu sunt în drept să ceară imperiul celor 26 comitate, căci această delimitare, chipurile, n'ar corăspunde principiilor wilsoniane! Și ca să dovedească aceasta a prezintat date statistice conform cărora imperiul românesc respectiv ar avea o populație românească de abia 2 milioane și 9 sute de mii de locuitori, și o populație neromânească, Maghiari, Sași de 3 milioane și 9 sute de mii. Dar datele statistice aceste sunt alese de guvernele maghiare imperialiste de pe vremuri, toate poartă timbrul maghiarizării, sunt tendențioase și false. A făcut penibilă impresie asupra factorilor noștri efortul inutil al dlui Jászi de a încheia o înțelegere cu astfel de mijloace cari nici loiale nu sunt.

D. Jászi s'a străduit să sugereze bărbatilor noștri impresia că Românii, în imperiul ce-l revendică pe seama lor, n'ar fi apoi capabili ca să supoarte toate sarcinile de stat independent, în deosebi sarcinile financiare și de comunicație.

Foarte susceptibil a fost dl Jászi față de soarta minorităților: Săcuii și Sașii.

Dacă Românii stau rigid pe baza principiilor wilsoniane, atunci, pretinde d. Jászi, să li-se dea voie ca și minoritățile celorlalte neamuri au dreptul să se organizeze independent, și fiindcă astfel de insule sunt expuse să se stingă, să poată sta în legătură directă (!) cu guvernul național maghiar. Actualele comitate ar trebui mărunțite și create pentru minorități cantonate, formă-elvețiene, Eidgenossenschaft-uri.

Și în fine d. Jászi amenință. Cu ce? Cu bolșevichismul! Dacă nu vor reuși tratativele la vreme cari să stabilească raporturile dintre popoare, apoi va invada spiritul distructiv al bolșevichismului.

Ceeace a recunoscut principial d. Jászi, desfășurând amănuntele concepției guvernului maghiar, și-a retractat aproape totul. Ori, cum am zice mai românește: ceeace a dat cu o mână, a luat cu alta.

Bărbatii noștri autorizați cu conducerea tratativelor nu s'au lăsat orbiți de datele statistice tendențioase, nu s'au lăsat înfricați de seama că nu vor putea face față necesităților statului nou român independent, nu cad în nici un dilemă că nu vor putea satisface principiile wilsoniane în ce privește soarta minorități-

lor maghiare și săsești, și nici terorizați de incursiunea bolșevichismului.

Partea contractantă română n'a voit să încheie cu d. Jászi un compromis nederm, care ar știrbi interesele noastre vitale, nici provizorate cari pot servi de arme în mâinile cuiva contra noastră la conferința de pace. Am cerut să fim satisfăcuți integral. N'a putut-o face d. Jászi? Noi am sistat tratativele. Va regreta poate d. Jászi că nici dânsul n'a avut norocul să stabilească raporturile politice de echitate între cele două națiuni, maghiară și română, libere și independente.

Decursul tratativelor.

Ieri, înainte de amiază, Consiliul național român, întregit cu dd. dr. Iuliu Maniu, dr. Aurel Vlad și dr. Aurel Lazar, a ținut o lungă constatare intimă pentruca pe deoparte să fie informat amănunțit și dl dr. Iuliu Maniu, distinsul nostru bărbat de stat, sosit de dimineață, despre lucrările, anterioare ultimului, ale consiliului național român, să i se dea și dânsului posibilitatea de a lua atitudine și împreună cu membri C. N. R. să fixeze răspunsul la declarația dlui Jászi publicată în numărul nostru de azi. La discuțiile lungi au participat și ceilalți membri ai comitetului național român. Pe la ora 1 d. a. răspunsul nostru s'a formulat definitiv și d. Vasile Goldiș a fost încrezut să-l comunice oficios dlui Jászi la orele 3 d. a., pecând s'au reluat tratativele.

Înainte de a se intra în ordinea de zi, la orele 3 d. a. dd. dr. Ștefan C. Pop și dr. Aurel Vlad din nou iau cuvântul în chestia atrocităților și înșiră mai multe cazuri dlui Jászi. De unele avea cunoștință și dânsul și spune că ministrul președinte și de interne au promis că vor face imediat pașii de lipsă ca să curme șirul fărădelegilor. D. dr. Vlad face răspunzător pe ministrul de războiu pentru înființarea bandelor — guerile ce cutreeră pe sate și comit sălbătăcii nemai pomenite. Ministrul Jászi a făcut declarații liniștitoare și s'a hotărât că în chestia băilor dela Petroșeni să proceadă comun cele două consilii: național român și național maghiar. Bărbatilor noștri, apoi, le comunică d. Jászi condițiile de armistițiu și declară că guvernul maghiar își susține propoziția sa făcută Consiliului național român neschimbată, cu toate că amintiteie condiții de armistițiu permit administrație maghiară chiar și pe teritoriile cucerite.

D. Vasile Goldiș cetește apoi următorul

Comunicat oficial.

Domnule Ministru,

Consiliul național român a supus unei temeinice desbateri și aprecieri acel răspuns al guvernului consiliului național maghiar transmis prin Dta, pe care guvernul l'a dat notei consiliului național român adresat către dânsul. Cu părere de rău trebuie să-ți aduc la

cunoștință, că consiliul național român privește în acest răspuns respingerea hotărâtă a notei sale. Națiunea română pretinde cu tot dreptul independența sa deplină de stat și nu admite, ca acest drept să fie întunecat prin rezolvări provizorice, cari pe deoparte principial trag la îndoială acest drept, pe de altă parte nu ofer nici o garanță, care și până la rezolvirea definitivă ar putea asigura ordinea, blincă, siguranța averii și a vieții pe teritoriile locuite de Români.

Națiunea română recunoaște competența congresului de pace la fixarea limitelor definitive ale teritoriilor reclamate de această națiune pentru statul său propriu, precum la asupra sa obligamentul, că față de celelalte popoare locuitoare pe acest teritor va respecta principiile wilsoniane și este gata să asigure pentru fiecare popor condițiunile liberei dezvoltări naționale, dar' în rezolvirea propusă de D-ta pe deoparte vede negațiunea independenței sale de stat, pe de altă parte crede, că acea rezolvire face imposibilă năzuința acelei națiuni pentru susținerea ordinii publice până la înfăptuirea păcii definitive.

Între asemenea împrejurări Consiliul național român nu poate primi propozițiile guvernului consiliului național maghiar transmise prin Dta, plenitudinea răspunderii pentru evenimentele ce pot să urmeze o declină dela sine și acea răspundere o lasă în sarcina guvernului consiliului național maghiar.

Cu toate acestea Consiliul național român din partea sa va face tot posibilul, ca să păstreze ordinea publică, siguranța averii și a vieții pe teritoriile locuite de români și nădăduște, că în această năzuință va afla sprijinul tuturor în conformitate chiar cu dorința expresă a prezidentului Wilson cu atât mai vădit, că tribunalul istoriei cu imparțialitate va judeca ținuta singuraticelor neamuri manifestată în privința aceasta.

Te rog, domnule Ministru, să aduci acestea la cunoștință guvernului consiliului național maghiar.

La acest răspuns d. Jászi a reflectat că guvernul maghiar ține strâns la punctul său de vedere exprimat deja. Remarcă apoi că în răspunsul Consiliului național român vădit iese la iveală suveranitatea națiunii române și cade pe planul al doilea motivul susținerii ordinii.

Ca primul după declarațiunile ministrului Jászi a luat cuvântul d. Dr. Aurel Vlad, care cu adâncă temeinicie a răsturnat datele statistice prezentate de ministru, dovedind amănunțit cu cifre și exemple clare că teritoriul reclamat de Con. N. R. este un teritor geograficește compact românesc. A dovedit că operațiunile matematice făcute de specialiștii dlui ministru sunt pure jocuri cu numeri fără bază reală. Statistica unguerească și altfel falsificată nu poate fi baza unei drepte judecăți. Chiar și populația maghiară care de fapt există în teritoriul reclamat de Români este urmarea nenaturală a unui sistem suprimător. Cum ar putea să creadă cineva că națiunea română ori judecătorul drept va putea să socotească de o piedecă a înfăptuirii statului român cu teritor compact, coloniile făcute intenționat și în birul protestelor națiunii

române anume pentru a compromite cel puțin la aparență într-un moment decisiv cum este acesta continuitatea geografică a poporului românesc. Cum s'ar putea admite ca toată ceata de sute de mii a oficianților maghiari svârliți asupra poporului românesc în butul protestelor continue, că poate tulbura icoana clară și întregă a configurației geografice al cărei caracter etnografic îl dă în mod unitar poporul românesc. Nu e vorbă, enclave etnografice sunt, dar aceste dispar în marea compactă a poporului românesc pe cari cu toate aceste națiunea română este aplicată și hotărâtă a o investi cu toate drepturile pecari ei înșiși și le vor cere între cadrele statului român. Poporul român principiile lui Wilson le recunoaște ca valabile în toată puterea lor în ce privește popoarele neromâne de pe teritoriul românesc.

Reflectează mai departe că modalitatea propusă de d. ministru Jászi este neapță pentru susținerea ordinii, mai ales pentru că împarte răspunderea și puterea, ceea ce este o imposibilitate în vremuri așa grele.

La aceasta răspunde ministrul Jászi, admitând că statistica are lipsă de corective, dar susținând că modalitatea propusă de dsa răspunde recerintelor, fiind similară cu sistemul cantonal din Sviteră.

D. Dr. Aurel Lazar își arată convingerea că propunerea făcută de ministrul Jászi este în esența sa negarea principiului dreptului de liberă dispunere al popoarelor și prejudecă pertractărilor de pace ce se vor ținea. E cu neputință din punct de vedere practic ca să se traducă în viață cu înțimea necesară în zilele aceste, pentru că, abstrăgând dela toate, este așa de complicat încât pretinde lumi întregi până se poate înfăptui. Afară de aceste propunerea dlui ministru pare a statori în mod definitiv hotărârile ținutului românesc denegând totodată compactitatea geografică a poporului românesc, două lucruri cari nu se pot admite. Pentru că pe deoparte continuitatea geografică a elementului românesc nu se poate nega, deoarece statistica maghiară prezentată de referentul special nu e corespunzătoare adevărului; iar de altă parte statorirea hotărârilor ținutului românesc în amănunte are să o facă congresul de pace ca judecător drept și imparțial al diferitelor considerații de comunitate și de natură economică. Atitudinea rigidă a punctului de vedere maghiar silește pe Români în mod logic ca să constate imposibilitatea de a ajunge la înțelegere și a-și valida drepturile ce urmează în mod firesc din concepțiunea suveranității naționale.

Reflectează apoi oratorilor români socialistul Vincze și profesorul Somló Dobog, cărora li-se admite cuvântul la cererea proprie. Apoi ia cuvântul conducătorul socialist Bokányi, care pune întrebarea, că pe ce bază istorică cred Români a sta când cer cedarea ținuturilor reclamate și dă legitimitatea conducătorilor rom. de a prezenta pretenziunile lor ca aspirațiuni juste ale poporului românesc. Nu admite dreptul poporului românesc de a reclama pentru sine teritoriile amintite în memoriul prezentat, că icoana etnică nu este unitară. Răspunde îndată:

Dr. Iuliu Maniu. Înainte de toate ține să răspundă întrebărilor puse de socialistul Bokányi. Se miră, că chiar un membru așa distins al partidului socialist pune întrebarea, că unde e legitimitatea istorică a pretenziunilor neamului românesc și unde se găsește legitimația noastră, ca reprezentanți ai aspirațiilor naționale ale națiunii române. Români cer recunoașterea drepturilor lor în baza faptică a existenței lor ca națiune geografice compactă, cu tradițiuni și aspirațiuni unitare și bine precizate, dar o cer aceasta recunoaștere și în baza drepturilor istorice ale națiunii române pe care nu e timpul acum să le desfășure, dar a căror existență o constată în baza tuturor declarațiilor politice făcute din anul 1748 încoace. Legitimitatea noastră, ca reprezentanți adevărați ai aspirațiilor adevărate ni-o dă baza largă democratică a organizației noastre de partid, întărită acum și cu reprezentanții partidului socialist și faptul, că din anul 1848 când s'a decretat programul politic pragmatic al națiunii române, acest partid a reprezentat cu consecvență de fer acest program politic recunoscut de întreg poporul românesc și de toată lumea politică, ca credul politic al națiunii române. Intre altele declară, că nu primește propunerea prezentată de reprezentantul guvernului, pentru că, din punct de vedere practic, e neexecutabilă, și nu duce la scop,

ci din contra, realizându-se ar da naștere unor încercături și mai mari. Nu primește însă mai ales din punct de vedere principal. Națiunea română vrea să-și aibă statul său propriu și suveran. Națiunea română vrea să-și înfăptuiască suveranitatea sa națională și de stat pe întreg teritoriul locuit de Români al Ardealului și al Ungariei și nu poate admite, ca să se pună piedeci acestei suveranități prin enclavele străine, meșteșugit făcute și susținute. Ardealul și părțile marginase din Ungaria e un teritorcompact românesc, pe care noi Români, poporul românesc, îl socotim și-l vrem, ca stat românesc, asigurând de sine înțeles deplina libertate națională, politică și culturală celorlalte popoare conlocuitoare. Noi nu voim să devenim din asupriți asupritori, dar nici nu putem admite o ciungărire a teritoriului românesc. Chestia e clară. Noi ca popor suveran voim să avem toate atributele suveranității și în primul rând — în vederea ordinii ce se instăpânește și pe care noi o putem împiedeca — puterea administrativă pe întreg teritoriul care-l știm a fi al nostru. E aceasta o urmare firească a dreptului de liberă dispunere, pe care guvernul unguresc pe urma lumii întregi l-a recunoscut și el. Constată însă, că reprezentantul guvernului nu înțelege așa dreptul acesta, cum îl înțelegem noi și cum îl înțelege toată lumea. Aici e deosebierea între noi, în urma căreia înțelegerea nu e cu putință.

Crede că Maghiarii fac o mare greșală istorică, când și în aceste momente critice, în mod strâmt și egoist, se leagă de dominațiunea lor neîndreptătită, în loc să recunoască cu un gest larg greșeala făcută în trecut și să dea de bună voie din mâna lor, ceea ce națiunea română cu drept cuvânt pretinde. Să nu uite națiunea maghiară, că popoarele mici vecine totdeauna sunt avizate una la alta în fața popoarelor mari din vecinătate, cari, cum sunt Germanii și Rușii, abia de acum înainte își vor arăta, după desrobirea lor de sub cătușele imperialismului, proporțiile gigantice și se vor prezenta cu adevărata lor putere. Națiunea maghiară nu piardă din vedere, că locul ei în societatea popoarelor mai mici și în concertul națiunilor culte, acea atitudine o va statori, pe care o observă acum în aceste zile istorice și acea înțelegere a curentelor moderne pe care o va arăta chiar în aceste vremi, când se stabilește, sperăm, pentru totdeauna, împărăția dreptății și a civilizației adevărate. Ca concluzie nu primește propunerea făcută de d. ministru, ci se alătură declarației date de consiliul național român.

Mai ia cuvântul, cu permisiunea ministrului profesorul Apáthy din Cluj, care spune că poporul maghiar nicicând nu va admite de voie bună o astfel de sfășiere a Ungariei și deputatul sas Neugeboren, reclamă și pentru poporul german dreptul de liberă dispunere și crede că împlinirea dorinței Românilor ar fi o lovitură de moarte pentru națiunea maghiară.

A doua propunere a dlui Jászi.

După aceste ministrul Jászi face o nouă propunere pe care o citește în următoarele:

1. Guvernul maghiar investază consiliul național român cu guvernarea orașelor și tuturor județelor, în cari Români sunt în majoritate. Administrația o dirigează în aceste teritorii guvernamentul român.

2. Guvernamentul român se va reprezenta în guvernul maghiar, pentru aplanarea tuturor chestiunilor guvernamentului teritorial român, atât în afacerile externe, economice și financiare, cât și ale alimentării și circulației. Tot asemenea ia parte în toate organele, a căror funcțiune atinge și influențează și soarta poporului român.

3. Legile de azi rămân provizoric valabile și pentru teritoriile guvernamentale românești. Legi nouă se pot aduce numai cu consimțirea guvernamentului român.

4. Guvernamentul român preia cu excepția comiților supremi și a comisariilor guvernului, întreaga clasa funcționarilor și pe fiecare funcționar îl lasă în funcțiunea-i de azi.

5. În ținuturile cu minoritate română, apărarea suveranității române, asemenea minorităților nemaghiare din ținuturile cu majoritate română, va fi asigurată în timpul de tranziție prin art. 44 al legii din 1868.

6. În senzul obligamentelor, consiliul național român pe teritoriul subordonat lui, garantează siguranța averii și siguranța personală.

7. Guvernamentul provizoric român sub nici un pretext nu va putea lua în ajutor armata română din regatul român.

8. Pentru definirea amănuntelor celorlalte, cât și pentru realizarea lor, se va forma un comisariat guvernial, compus din trimișii guvernului maghiar și din cei ai consiliului național român, care în timpul cel mai scurt posibil, va pune în vigoare noul regim, iar după desăvârșirea acestei probleme se va disolva momentan.

9. Pentru hotărârile cauzelor controversate se alcătuieste un juriu de 5 membri, constători din 2 trimiși ai consiliului național maghiar, din 2 trimiși ai consiliului național român și dintr'un exmis al guvernului maghiar.

10. Aceste hotărâri deobligă părțile contractante numai până la sfârșitul conferinței de pace, dar nu deobligă punctul de vedere și atitudinea ce vor lua-o la conferință partidele acum contractante.

11. Îndeplinirea cinstită a acestor înțelegeri pe lângă cererea controlului națiunilor culte, va fi pusă din ambele părți la adăpostul onoarei naționale.

La propunerea dlui Maniu, consultarea, în vederea timpului înaintat, se suspendează pe timp de două ore, după expirarea căruia consiliul național român își va preciza punctul său de vedere în scris și precis, față de propunerea dlui ministru Jászi.

Al doilea răspuns al C. N. R.

Redeschizându-se la orele 9 consfătuirea d. Dr. Aurel Lazar dă citire răspunsului consiliului național român:

Consiliul național român constată, că tratativele avute cu dl ministru și cu consiliul național maghiar n'au ajuns la înțelegere principiară, că nu poate accepta explicarea dată de ei referitoare la dreptul de liberă dispunere, în vreme ce guvernul maghiar nu recunoaște dreptul națiunii române de a eser cita puterea executivă pe teritoriile locuite de națiunea română.

Al doilea proiect înaintat de dl ministru asigură națiunii române iarăși numai o activitate administrativă și limitată — prin urmare Consiliul național român nu este în poziție de a primi acest proiect, deoarece — după părerea sa — nici acest proiect nu asigură baza necesară pentru ca consiliul național român să poată garanta îndeajuns ordinea publică.

În urma acestora declină dela sine cu desăvârșire răspunderea.

Cu toate aceste dorind ca să asigure după posibilitate ordinea publică, siguranța persoanei și a averii, a decis să susțină și pe mai departe consiliile naționale înființate pe baza dreptului de liberă dispunere, continuându-și activitatea prin organizarea și dezvoltarea gardelor naționale.

Ține însă de neapărat de lipsă, ca în vederea scopului amintit guvernul consiliului național maghiar să pună armele de lipsă la dispoziția Consiliului național român, să licvideze pentru gardele naționale române — atât solda miliției cât și salariile ofițerilor — pe calea oficiilor publice de dare și să îndrume organele administrative ca să sprijinească consiliile naționale române în activitatea lor.

În fine, să fie scoasă din vigoare ordinațiunea ministrului de războiu cu privire la limitarea înființării gardelor naționale, precum și aceea ordinațiune a sa prin care li-se dă voie și organelor militare de a înființa garde naționale.

După citirea acestei rezoluțiuni, care a făcut o adâncă impresie asupra întregului auditor, ministrul Jászi a constatat cu vădită emoțiune nereușita consfătuirii, arătându-și regretele adânci, că străduințele sale de a înfăptui înțelegerea între Maghiari și Români, de data asta nu au succes. Declară, că chestiunea gardelor naționale nu este de competența sa, prin urmare nu poate face nici o declarație în privința aceasta, ci o va depune spre deliberare ministrului apărării țării.

Voci de presă.

Világ.

In legătură cu tratativele dela Arad, Biró Lajos scrie următoarele în fruntea ziarului *Világ*, organul dlui Jászi:

Aș vrea, ca strângând mâna alor câțiva Români, alor multe sute de oameni, domol, liniștit, respicat să le spun apoi: — Domnule, prietene, frate, — tu se vede, că încă tot nu ști de ce e vorba acum. Dacă ți-aș zice, că e vorba de patrie, atunci nu ți-am spus nimic deslușit, fiindcă de numele sfânt al patriei s'a abuzat zeci de ani atât de meschin, încât acest cuvânt răsună doar auzului tău, dar în inima ta nu mai mișcă nimic. Ce să-ți spun deci? Dacă ți-aș spune însă, că e vorba de gâtul nostru, și de-al tău și de-al meu — înțelegi-mă atunci? Omule! — Apoi de asta e vorba. E vorba de aceea, să ne prăbușim sau nu. E vorba, să vină foametea, sau nu. E vorba, să vină omorurile, jafurile, să vie anarhia sau nu. Nenorocitele, nu vezi că deasupra capului arde casa, pământul întreg se mișcă sub picioarele noastre, Tara și lumea se sbuciumă între chinurile unei frământări, din a cărei mărime îngrozitoare și viforoasă se va naște ordinea unui nou mileniu.

Prietenilor și fraților, simțiți voi oare, cari sunt acele momente, asupra cărora trebuie să decideți în aceste clipe fatale. Vă aduceți voi încă aminte, că acel bărbat care azi în numele guvernului maghiar și al națiunii maghiare pertractează, cu reprezentanții națiunii române în Arad, zeci de ani în șir a purtat pe fruntea cununa spinoasă a prigonirii, pentru că a propovăduit ca un apostol reciprocitatea frățietății popoarelor. Înțelegi-veți oare azi, ce încordare dureroasă ne stăpânește azi sufletul, așteptând, că oare hotărârile voastre vor fi inspirate de dorul răsbunării și urei, sau de cel al înțeleptei conțelegeri și a frățietății.

Vrem să nu mai steie aceste două popoare, avizate unul altuia, față 'n față din nou zeci și zeci de ani, ca dușmani de moarte. Ne-am săturat de uri, de pustiiri, de sânge și anarhie, — prietenilor și fraților: primiți-ne mâna întinsă cu iubire, țintind o tovărășie frățească.

Pesti Napló.

Marele eveniment al zilei e conferența maghiaroromână din Arad, unde ministrul naționalităților, Oscar Jászi a pertractat cu aleșii comitetului național român din Ungaria și Ardeal. Privită chestiunea și din cel mai obiectiv punct de vedere, Români se prezintă cu pretenziuni imposibile de extreme. Pretind întreg Ardealul, com. Carașul, Aradul, Bihorul, Maramurașul, Ugocia, Sătmarul și Sălagiul, apoi Bichișul și Cenadul jumătate. După planul lor, până la înfăptuirea păcii, aceste ținuturi, nu numai în înțeles politic ci și economic și militar ar fi ocărnuite de guvernul național român din Sibiu, pretinzând deci și pe timpul stării de tranziție o autonomie cu mult mai intensivă, decât cum a asigurat de pildă Croaților pactul dela 1868. Calamitatea cea mai mare este, că bărbații de încredere ai Românilor, se bazează exclusiv pe promisiunile lui Clemenceau și Foch, și cred, că pacea va fi pacea dictată de tun.

Situația în Ungaria.

Se apropie tot mai mult clipa, în care Ungaria se va proclama de republică. Piedeca din urmă a fost înlăturată. Carol Habsburg a abzis de tron.

In acelaș timp situația internă devine tot mai grea. Tratativele ministrului Jászi cu Români au eșuat, pentru că guvernul maghiar nu vrea să recunoască în măsură deplină dreptul de liberă dispoziție a națiunii române.

De altă parte trupele antantei intră tot mai adânc în țară.

Iată știrile mai însemnate:

Budapesta. — *Baronul Iuliu Wlasics* a dat guvernului maghiar autograful regelui Carol, de cuprinsul următor:

Din momentul pășirii mele pe tron m'am năzuit, ca să scap popoarele mele de groznicile războiului, la izbunirea căruia nu am avut nici o parte. Nu voesc, ca persoana mea să împiedece dezvoltarea națiunii maghiare, față de care sunt pătruns de iubire nestrămutată. Așadară abziec de orice participare în conducerea afacerilor de stat și încă de acum recunosc hotărârea, care va determina forma viitoare de stat a Ungariei.

Eckartsau, la 13 Noemvrie.

Carol.

Proclamația Consiliului național maghiar.

Consiliul național maghiar a dat azi o proclamație de zece puncte cu titlul „Către toți”:

1. Statul nu poate susține pe cei ce nu lucră. Statul susține doar pe cei orfani, văduviți și nepuțincoși.

2. Baza vieții sociale e munca intensă și schimbul. Fiecare muncitor să-și capete munca sa și apoi meritatul ecvivalent al acestei munci.

3. Statul vechiu, al principiului de jaf și ilegalități, nu se poate constitui de azi pe mâne într'un stat al dreptului. Dacă am avut însă indulgență în suferința acestor ani lungi, să avem puterea morală acum, să ne păstrăm liniștea cu răbdare și încredere în aceste vremi de prefacere.

4. Statul azi e în o situație de disperat. Războiul a mistuit averile de stat, magazinele de materii brute, a stricat trenurile, uzinele țării, a nimicit legăturile internaționale, a pustiit cele mai valoroase puteri de muncă.

Tara e amenințată de foamete, trenurile sunt în primejdie de-a sista circulația, toată viața economică ne-o amenință moartea.

5. Toate primejdiile au un singur leac: Să lucrăm, să lucrăm, cu îndoițe puteri, fiecare la acel post, unde se află.

6. După pacea externă, guvernul fintește asigurarea desăvârșită a păcii interne. Tulburătorii păcii n'au loc în rândurile noastre.

7. Pacea lăuntrică are nevoie de: *Disciplină!* Să amuțim gura răsvrățitorilor, atât timp cât țara e în primejdia morții.

8. Tara va fi în ajutorul soldaților cari au luptat patru ani, dar numai atunci, dacă ei vor ajuta să salvăm patria.

9. Dacă se dărâmă țara, din asta nimeni nu va avea folos, căci atunci urmează jaful, foamea, incendiile.

10. Să lucrăm și să ne unim, să fim răbduri.: *Să putem salva Ungaria.* Trăiască republica liberă maghiară!

Consiliul național maghiar.

Dr. Isopescul-Grecul pentru România-mare.

Prezidentul consiliului național din Viena, prof. univ. Dr. Isopescul-Grecul a făcut unui ziarist următoarele declarații:

Că oare va lua în posesiune forța militară a regatului român Bucovina și Ardealul, încă nu e sigur. Se poate însă întâmpla. In scurt timp ne vom apăra și cu propria noastră putere armată.

Consiliul național român se bucură de cele mai mari simpatii la guvernele naționale. In scurt timp Maghiarii vor fi siliți să evacueze comitatele locuite de Români. Și pentru a nu face acute contrarietățile, zace în interesul lor, să facă aceasta încă acum de bună voie, fiind ei în viitor avizați la noi. România-mare se va naște în curând.

Românii în Ciuc.

După o știre primită din *Cluj*, avangardele române sunt în Ciuc-Sânmărtin.

Blajul sub administrație română.

Din *Blaj* se vestește, că Consiliul național român a preluat administrația orașului. Încă și trenul stă sub conducerea Consiliului național român. In fruntea consiliului local stă vicarul mitropolitau Vasile Suci, care la alegerea de mitropolit a câștigat cele mai multe voturi dintre cei trei candidați.

Guvernul Românilor din Ungaria.

Pester Lloyd pretinde a ști următoarele:

In fruntea guvernului, care va exercita imperiul cerut de Români stă ca prezident Dr. Iuliu Maniu, care va primi și portofoliul pentru război și externe. Portofoliul de Justiție îl va avea Dr. Ioan Erdélyi. El este designat ca reprezentant al guvernului în Budapesta. Ministru de instrucție ar fi Vasile Goldiș, ministru de interne Dr. Șt. C. Pop. La conferența de pace Români vor fi reprezentați prin Alexandru Valda și Octavian Goga.

Înaintarea Sârbilor.

Astăzi înainte de prânz la 10 ore a sosit dinspre Eszék o trupă sârbească constând din 700 soldați și 14 ofițeri. Înaintea Sârbilor a mers o deputație militară, condusă de majorul Beksics. Acesta a protestat în contra ocupării orașului, comandantul trupeii sârbești, un locotenent-colonel a declarat, că

ei au venit la ordin superior. La gara din Pécs i-a primit prefectul Nendvich și a cerut crutarea orașului. Locotenent-colonelul sârb a declarat, că ei au venit cu iubire frățească și a rugat prefectul, să transmită cetățenilor orașului salutul moștenitorului de tron sârb, în fine a spus, că Sârbii nu vor revira, pentru că au adus cu sine de toate. Ofițerii sârbi au fost încvartirați in hotele, iar feciorime în barace. Ofițerii sârbi și maghiari ședeau împreună la cafenea în decursul zilei.

Din *Timișoara* se anunță: Sârbii continuă înaintarea prin comitatul Timișului și se apropie de Timișoara, de care acum sunt la o distanță cam de 40 klm. In Timișoara nu e nici miliție dar nici muniție. Trupelor regulate li s'au atașat și comitații, cari au jefuit unele ținuturi sudice. Sârbii vin ca adevărați cuceritori, dimisionează funcționarii unguri și în locul lor instalează Sârbi din Ungaria. Până acum au fost alungați 80 notari comunali unguri.

In Deta, unde staționase sub comanda fostului ministru de război german, armata germană, azi au defilat Sârbii. *Trupele germane se retrag pe drumurile Aradului.* Vârșetul și Biserica albă sunt în mâinile Sârbilor. O parte mare a comitatelor Timiș, Torontal, Caraș-Severin, sunt ocupate de Sârbi.

Sârbii sunt în Becicherecul-mare, unde susțin ordinea alături cu gardele noastre de acolo. Azi noapte au sosit în Baia 80 de soldați sârbi. Ordinea e perfectă.

In Pécs pe azi se așteaptă sosirea grosului trupelor sârbești, cari vin cu trenul diinspre Osiec.

Habsburgii sperează.

Berliner Tageblatt comunică stirea din Viena, în care e vorba de speranțele Habsburgilor în antanta. Carol Habsburg și aderenții lui feudali birocrati așteaptă nerăbdător sosirea la Viena a trupelor aliate. Ei încă tot sperează, că antanta va scăpa dinastia din cauza simplă, că în latura orientală a Germaniei să stea o putere, care va putea paraliza nizuințele Germanilor. Carol Habsburg se încrede mai ales în Englezi și Francezi, îndeosebi în Clemenceau, după a cărui calculațiune se va face din monarhia dualistă a Habsburgilor o federațiune slavă sub stăpânirea Habsburgilor. Din această cauză e așa de puțin clară proclamațiunea de abzicere a împăratului Carol Habsburg și din această cauză nu a părăsit teritoriul Austriei. Acum așteaptă armatele aliate ocupatoare, cu ocazia sosirei lor se va opri acțiunea de contrarevoluțiune birocrată-reactionară și pe baza punctului al patrulea al contractului de armistițiu vor încerca delăturarea guvernului de popor. Guvernul austriac-german însă este prevăzător și deja a făcut toate dispozițiunile pentru înăbușirea încercărilor monarhiste contrarevoluționare.

Din lumea mare.

Londra, (Agenția Reuter). — Lordul *Cecil Robert* a ținut la universitatea din Birmingham o vorbire în care se ocupă de chestia alianței popoarelor. Am început războiul cu un scop îndoit, să zădărnim tendența Prusilor de a stăpâni lumea întreagă și să facem imposibil astfel de tendente și în viitor.

Condiția esențială pentru aranjamentul viitor este, ca puterile centrale să recunoască că sunt înfrânte, căci numai în chipul acesta îi putem convinge pe Germani, că până aci s'au închinat la idoli străini: Dar e problematic, că oare vom ajunge la pace durabilă, dacă va lua stăpânirea asupra lumii antanta, ori alta grupare de puteri... Singura garanță a păcii este *alianța popoarelor*.

E absolut necesar ca alianța popoarelor să nu fie numai comunitatea unui grup al popoarelor ci să fie deschisă calea la aceasta pentru toate națiunile.

Națiunile, cari nu aderă de bună voie, trebuie constrânse pentru presiune economică, ori de altă natură.

Statele antantei au stabilit în cursul războiului o organizație economică, care poate să silească toate națiunile la alianța popoarelor. Dar pentru a decide în întrebări, cari ar putea da naștere unui nou război, se cere o putere mai mare: *organizația opiniei publice*.

Întrebarea de căpetenie este: cum să se amâne izbucnirea unui război în caz de conflagrație internațională, asigurând desbaterea în publicitate a cauzelor de neînțelegere. Spre scopul acesta se

cere un contract, prin care cei ce au iscălit se obligă, să nu începă războiul fără învoirea celorlalte părți contractante.

Contractul acesta ar reclama dela popoare, să se ridice cu toată puterea economică și militară în contra poporului, care va voi războiul cu tot prețul. Mai ales vine în considerare *presiunea economică*, pentru că s'a arătat ce mijloc este boicotul economic.

Problema desarmării e foarte grea. Până acum nu este nici un program sigur. În lipsa acestuia ne încredem, că popoarele vor reduce înarmarea în măsura, în care va înceta necesitatea înarmării internaționale.

Lordul Cecil a încheiat cu avertismentul: Dacă prin contractul de pace se va și face alianța popoarelor, alianța aceasta însă va trebui să se ocupe și de alte probleme. E vorbă numai de încercare și am fi prea ușuratici, dacă am zidi de acum pe succesul ei. *Să băgăm de seamă, să facem pace bună, ca alianța să înceapă bine. Trebuie să se facă o regulare dereaptă a teritoriului pentru toate națiunile. Trebuie să fie restabilită stințenia alianței și trebuie să stărpim spiritul militarismului german.*

Cartierul general francez se va strămuta în vremea cea mai scurtă la Metz.

Acasă.

— Vouă lubiți soldați! —

Curioasă mai e și inima omului! Uneori nici puternicele raze aurii ale soarelui n'o pot încălzi, alteori ajunge și flacăra slabă a unei luminițe de ceară... Când erai pe câmpul de luptă și stătea de pază lângă frații tăi, cari se trezeau din somn în sguđuri nervoase, o luminiță slabă își trimitea razele sale vesele în inima ta... „acasă”. — Când ca o umbră treceai prin noaptea mută ce stăpâna frontul, o luminiță licăria prin întunerecul greu... „acasă”. Ori în sgomotul asurzitor al luptelor crâncene nu te nuncia vecinic un singur gârd: Trebuie să trăiesc, nu pentru mine... — pentru cei de acasă, pentru familie?!

Dumnezeu a rânduit ca în vârtejul luptelor grele de patru ani și jumătate, să rămâni în viață. Dar precum te călăuzia, când crai departe de casă, icoana sfântă a familiei, — acum, acasă în sfârșit, să faci totul pentru fericirea familiei tale, care cu amar a oftat și a vărsat șiroaie de lacrimi pe urma ta. Tu trebuie să fii luminătorul înțelept al casei, ca prin faptele tale să se preamărească Tatăl din ceruri, care te-a redat copilașilor, soției, părinților și fraților tăi. Luminița de ceară a familiei tu ești!

Luminiță, pentru că ea este curată: flacăra ei nu se înalță, fumul ei nu orbește. Așa trebuie să fii și tu! Fără să te lauzi, curat în făptuirile tale, familia să simțască, că tu ești *alt om*, că te-au schimbat frământările grele prin cari ai trecut, și acum ești mai bun decât înainte. Și să știe și lumea din purtarea ta, că viața, ce ți-a dăruit-o Dumnezeu în atâtea rânduri, o petreci numai în fapte bune... Să nu audă sudalme din gură-ți, să nu te vadă beat și jucând cărți... ci să vadă numai traiul tău liniștit, curat, ca flacăra unei luminițe.

Toți ai casei vor preamări atunci pe Dumnezeu, care te-a ținut în viață!

Căci ce crezi? Când tatăl și mama văd pe fiul lor, comoara lor cea mai prețuită, mulțumind vieta numai lui Dzeu..., ce crezi, își vor uita ei atunci de Dzeu, Tatăl nostru din cer? Nu, ci-l vor preamări, văzând în fiul lor, pe fiul adevărat, îndreptat, mai bun.

Ori soția și copiii nu vor binecuvânta pe Dzeu, când vor auzi chiar din gura ta, că toate... toate *numai* lui Dzeu au să le mulțumească?...

Credința cu care ai intrat în lupte, credința aceasta trebuie să o hrănești și acasă! Lupta ce ai dus-o acolo, afară... a fost grea, sângeroasă; lupta vieții... acasă... e ușoară, pentru că ți-o ușurează dragostea iubiților tăi.

Dacă ți-a fost dat să porți cu cinste arma în lupte, *mai* vărtos fi cinstit acum, când toți privesc la tine cu drag și cu fală! Ea, cinstea, este cea mai mare comoară a omului. E mai mult chiar decât însăși viața. Dela cinstea ta atârnă prezentul și viitorul tău!

Voești să știi, poate, cine e om cinstit?... Acela care totdeauna își face datorința după poruncile dumnezeiești, cari ne îndrumă, ca mulțumindu-ne cu ce-l al nostru, să nu nizm spre ale deaproapelui.

Cinstit e cel ce poate privi cu îndrăzneală în ochii deaproapelui, cu curată conștiință!

Orice ai face, întreabă-ți mai întâi conștiința, că oare cutare lucru îl poți face fără să roșești?... Căci nouă, neamului românesc, nu ne trebuie fii, cari roșesc pentru faptele lor ci, ne trebuie numai oameni bravi, vrednici și cinstiți, cari — conști de datorințele grele, ce ni se impun în zilele mari de azi — vor putea cu vrednicie să ne deie mână de ajutor la înfăptuirea idealului nostru sfânt!

De aceea traiul tău să fie pildă de ordine, de bună cuviință și de cinste — și să ne dea asigurarea, că fiii neamului românesc sunt vrednici de toată stima și dragostea noastră; dar mai vărtos, să ne deie încrederea, că în aceste clipe de prefaceri istorice, avem la spatele noastre un element bun și trainic.

În drumul tău cinstit, nu te vom părăsi, nu te va părăsi nici „casa”, după care atâta timp ai oftat și vei putea zice și tu: „eu și poporul casei mele cinstim pe Dumnezeu”, care mi-a hărăzit norocul să mă văd iarăș în sânul familiei, de unde pot să admir mărețul răsărit de soare al neamului meu...”

Vasile Debu,
preotul gardei naționale române.

Oficiale.

Adausul medicului șef

la ordinul comandei supreme a gardelor naționale române.

Arad, 14 Noembrie 1918.

1. Serviciul sanitar la secția din Arad.

La secția Arad serviciul sanitar are să-l îndeplinească loc.-medicul dr. A. Iancu. În acest scop numit medic va căuta odăile de ordinație în edificiul gardei naționale (piața Ferenc și va ajusta-o cu materialul sanitar necesar. Gardiștii în caz de boală, au să se prezinte în sala de ordinație, între orele 9—10 înainte de amiază. Bolnavii, cari se anunță, vor fi introduși de gardiști în „Protocolul pentru bolnavi”, pus la îndemână de căpitanul gardei din Arad. Rubricile protocolului: Rangul, numele, anul nașterii, diagnoza, hotărîrea și iscălitura medicului. Cei ușor bolnavi se împărtășesc de tratament ca ambulanti, iar cei greu bolnavi vor fi predați spitalului militar român, în localitățile seminarului diecesan. La predarea bolnavilor se vor prezenta totodată și documentele de predare (documentul și condradocumentul de alimentare). Condradocumentul se păstrează în cancelaria gardei.

2. Serviciul militar la gardele externe.

Fiecare gardă națională are să porceadă în privința sanitară amăsurat ordinului dat gardei naționale din Arad.

Căpitanii gardelor să-și câștige medicii, cari vor avea să-și aranjeze locale potrivite pentru ordinația medicală și să designeze spitalele militare, unde vor trimite pe cei greu bolnavi. Medicii în serviciu — la fiecare gardă — au să poarte evidență despre bolnavi, fie ei ușor sau greu bolnavi. Aceste evidențe trebuie să fie exacte, așa că — la cerere — oricând să se poată trimite comandei supreme conspect detaliat. Imediat după introducerea serviciului sanitar la singuraticele garde, căpitanii să raporteze șef-medicului gardei supreme: numele medicilor în serviciu, locuința, — în cari comune s'au înființat infirmerii și cei greu bolnavi căror spitale vor fi predați.

3. Vizitarea soldaților reînțorși.

Prin această declar vizitarea medicală a tuturor soldaților români reînțorși dela fronturi de obligație. Și de altfel fiecare soldat, reînțorș la căminul său, trebuie să-și țină de sfântă datorința, atât în propriul său interes, cât și în al familiei sale, su nu expună pe ai săi morburilor infirmii și venerice, ci să meargă îndată pentru vizită medicală la cea mai apropiată gardă națională română. Numai prin vizitațiile aceste medicale riguroase vom fi în stare, să crutăm neamul nostru de marea și iminenta primejdie a morburilor infecțioase și venerice.

Vlad m. p. maior. Dr. Moga m. p. med.-col.

AVIS

Din deosebite comune vin știri, că feciorii din contingentele tinere trebuie să se reîntorcă la formațiunile de cadru (depou), la care au aparținut până acum. — Aceasta nu se referă la români, după ce Cons. Naț. Rom. nu a luat nici o dispoziție de felul acesta. Românii au să rămână și pe mai departe în gardele lor rurale, și nu au să se prezinte la nici un for militar din trecut. — Ordine de prezentare la caz de lipsă, o să se dea din partea com. sup. a gardei naționale române.

Rlbaș locot.

Vlad maior.

INFORMAȚIUNI.

Wilson în Europa. Din *Stockholm* se anunță: După informațiunile ziarului *Meroure de France* președintele Wilson va sosi cât mai curând în Europa, ca să asigure și să controleze înfăptuirea celor 14 puncte din sc. sa.

Conferența de pace va fi, după ziarele din Paris în Versailles în Ianuarie al anului 1919.

† **Ioan Opreș.** Senatul național român din Turda cu adâncă durere anunță că **Ioan Opreș**, paroh ort. român în Cristișiu și membru al comitetului național român, azi în 8 Noembrie seara la 9 ore și jum. a căzut jertfă națională în urma unui incident dureros în etate de 40 de ani. A căzut moarte de erou în aceste vremuri turbure în momentul împlinirii datorinței naționale față de poporul său pe care l'a iubit așa de mult.

Înmormântarea a fost Luni în 11 Noembrie la 12 ore. Dormi în pace suflet blând! Răsplată vei avea în ceruri! Turda, la 8 Nov. 1918. — Senatul național român.

Desmintire. Gazetele ungurești au dat în zilele trecute știrea, că Românii ar fi încercat devastarea moșiei d. T. Mihali, președintele comitetului național. Ba au tipul să afluie, că d. T. Mihali s'ar fi folosit chiar de armă în contra devastatorilor.

După informațiunile câștigate din isvor sigur, declarăm toate veștile acestea de invenții tendențioase, pentru întimidarea noastră și cu scopul să deșavueze reclamarea drepturilor noastre.

Faptul stă, că la Heanda-mare s'a ținut o mare adunare populară, prezidată de d. T. Mihali. A decurs în cea mai mare ordine; — ...și d. T. Mihali era deja la gară, când s'au auzit în comună salve. Dacă s'a făcut și moarte de om?! răspundă domnii cari s'au folosit de arme contra poporului liniștit, venit să asculte sfaturi și îndrumări dela căpetenia neamului nostru!

AVIZ.

Se aduce la cunoștința elevilor institutului pedagogic-teologic gr. or. român din Arad, că prelegerile sistate din pricina boalei spaniole, se vor reîncepe Marți, în 6 (19) Nov.

Direcțiunea institutului.

POSTA REDACȚIEI.

M. în Seltin. Foarte frumos sentimentul din versurile dale, le-am publica, dar ni-e scump cel mai mic loc din ziar câtă vreme apare în patru pagini.

I. R. în M. Da, dorim și noi din toată inima ca învățătorimea să participe în toate părțile la marea mișcare de eluptare a libertății depline.

A. C. în B. Ziarul vi-se expediază regulat. Când reîncepeți să ne colaborați? Salutări cordiale.

A. B. în Z. Pe dta și nenumărați alții vă rugăm să aveți înțelegere până reusește administrația ziarului nostru să facă rost de cantitatea necesară de hârtie. Atunci ziarul nostru va apărea în mai multe pagini.

Redactor responsabil: **Dr. Sever Miclea.**
Editor responsabil: **Aurel Rusu.**

Stindarde naționale

în mărime de 150 200 250 300 cm.
cu prețul de 140 260 320 380 cor.

confectionează

LIBRĂRIA DIECEZANĂ din ARAD,
Str. Deák Ferenc Nr. 35.

Prețul unui exemplar 30 fileri.